Soudní dvůr Evropské unie
TISKOVÁ ZPRÁVA č. 114/17
V Lucemburku dne 9. listopadu 2017

Tisk a informace

Stanovisko generálního advokáta ve věci C-359/16
Ömer Altun v. Openbaar Ministerie

Podle generálního advokáta Henrika Saugmandsgaarda Øe je možné, aby vnitrostátní soud v případě podvodu nepoužil potvrzení o sociálním zabezpečení vyslaných pracovníků v Evropské unii

Podvod v souvislosti s vydáváním potvrzení E 101 vyslaných pracovníků ohrožuje soudržnost systémů sociálního zabezpečení členských států, představuje určitou formu nekalé soutěže a narušuje rovné pracovní podmínky na vnitrostátních trzích práce

Útvary belgického inspektorátu práce v rámci šetření, jež se týkalo zaměstnávání pracovníků belgické společnosti (Absa), která působí v odvětví stavebnictví, zjistily, že tato společnost již po řadu let nezaměstnávala téměř žádné pracovníky a veškeré manuální práce svěřovala subdodavatelům, kterými byly bulharské společnosti. Tyto společnosti v Bulharsku nevykonávaly v podstatě žádnou činnost a vysílaly pracovníky, aby pracovali v rámci subdodávek v Belgii pro společnost Absa, a to z části za účasti jiných belgických společností a ve spolupráci s nimi. Zaměstnávání dotčených pracovníků nebylo ohlášeno belgickému orgánu, jenž odpovídá za výběr příspěvků na sociálním zabezpečení, jelikož tito pracovníci byli držiteli potvrzení E 101, která jim vydal příslušný bulharský orgán a jež osvědčovala jejich účast v bulharském systému sociálního zabezpečení[1].

Belgické orgány podaly příslušnému bulharskému orgánu odůvodněnou žádost o odnětí dotčených potvrzení, avšak ten na tuto žádost neodpověděl. Belgické orgány následně zahájily trestní stíhání vůči odpovědným osobám společnosti, které jakožto zaměstnavatelé, osoby, které pro takového zaměstnavatele pracují, nebo pověřené osoby měly spáchat trestný čin zaprvé tím, že zaměstnaly nebo nechaly pracovat cizí státní příslušníky, kteří nemají oprávnění nebo povolení k pobytu či usazení v Belgii na dobu delší než tři měsíce, aniž předtím pro ně získaly příslušné pracovní povolení, zadruhé tím, že neučinily od okamžiku zahájení zaměstnání pracovníků příslušné ohlášení u orgánu pověřeného výběrem příspěvků na sociální zabezpečení, které je vyžadováno podle právních předpisů, a zatřetí tím, že nepřihlásily pracovníky u belgického úřadu sociálního zabezpečení.

Rozsudkem ze dne 10. září 2015 hof van beroep Antwerpen (odvolací soud v Antverpách, Belgie) obžalované osoby odsoudil, přičemž konstatoval, že potvrzení E 101 byla získána „podvodem, který spočíval v uvedení nepravdivých skutečností za účelem obejití podmínek, kterými se podle unijní právní úpravy řídí vysílání pracovníků, a tedy za účelem získání výhody, jež by bez této podvodné konstrukce nebyla přiznána“.

Hof van Cassatie (Kasační soud, Belgie), kterému byl podán kasační opravný prostředek v projednávané věci, se rozhodl předložit Soudnímu dvoru žádost o rozhodnutí o předběžné otázce. Hof van Cassatie se táže, zda soud hostitelského členského státu může potvrzení E 101 zrušit nebo toto potvrzení nepoužít, pokud lze na základě skutečností, jež mu byly předloženy k posouzení, konstatovat, že toto potvrzení bylo získáno či uplatněno podvodem.

[1] Toto potvrzení E 101 odpovídá vzorovému formuláři, který vypracovala Správní komise pro sociální zabezpečení migrujících pracovníků, jež byla zřízena při Evropské komisi. Od 1. května 2010 bylo potvrzení E 101 nahrazeno přenositelným dokumentem A 1 v souladu s nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 ze dne 29. dubna 2004 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení (Úř. věst. 2004, L 166, s. 1; Zvl. vyd. 05/05, s. 72) a nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009 ze dne 16. září 2009, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení (ES) č. 883/2004 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení (Úř. věst. 2009, L 284, s. 1).

Henrik Saugmandsgaard Øe ve svém stanovisku z dnešního dne navrhuje Soudnímu dvoru, aby rozhodl, že soud hostitelského členského státu není vázán potvrzením E 101, pokud zjistí, že toto potvrzení bylo získáno či uplatněno podvodem. V takovém případě tento soud nemusí toto potvrzení použít.

Generální advokát nejprve připomíná ustálenou judikaturu Soudního dvora, podle níž jsou potvrzením E 101 vázány instituce hostitelského členského státu. Z toho vyplývá, že soud v tomto členském státě nemůže ověřovat platnost tohoto potvrzení, dokud není odňato nebo prohlášeno za neplatné. Generální advokát ovšem zdůrazňuje, že otázka, kterou položil Kasační soud, je zcela nová. V projednávané věci má totiž Soudní dvůr určit, zda úvahy, o které se opírá jeho judikatura týkající se závaznosti potvrzení E 101, platí rovněž v případě podvodu, který byl zjištěn soudem hostitelského členského státu.

V tomto ohledu generální advokát uvádí, že z ustálené judikatury Soudního dvora vyplývá, že se procesní subjekty před soudy nemohou podvodně nebo zneužívajícím způsobem dovolávat norem unijního práva. To znamená, že v takové situaci se dotčené osoby nemohou dovolávat dotčeného potvrzení a že se použije obecné pravidlo, a sice že pracovník podléhá právním předpisům členského státu, na jehož území vykonává svou závislou výdělečnou činnost.

Dále má generální advokát za to, že opačné řešení by vedlo k nepřijatelnému výsledku. Pokud by totiž byla zachována závaznost potvrzení v případě podvodu zjištěného soudem hostitelského členského státu, znamenalo by to, že osoby, které nesou odpovědnost za podvodné jednání, by z něj měly prospěch, a také, že by soudy v určitých případech musely podvod tolerovat nebo jej dokonce podporovat. Podvod v souvislosti s vydáváním potvrzení E 101 je mimoto hrozbou pro systémy sociálního zabezpečení členských států. Využívání potvrzení, jež byla získána nebo uplatněna podvodem, je dále určitou formou nekalé soutěže a narušuje rovné pracovní podmínky na vnitrostátních trzích práce.

Generální advokát nicméně upřesňuje, že podvod musí být prokázán v rámci kontradiktorního řízení, v němž jsou zachovány zákonné záruky dotčených osob a jsou dodržována jejich základní práva, především právo na účinnou právní ochranu. V tomto kontextu je věcí příslušných orgánů, aby předložily důkazy o existenci podvodu, tj. právně dostačujícím způsobem prokázaly, že v projednávaném případě nebyly splněny podmínky pro vydání potvrzení (objektivní prvek) a že dotčené osoby úmyslně zastřely skutečnost, že tyto podmínky nebyly splněny (subjektivní prvek). Pouze za těchto zvláštních okolností může soud hostitelského členského státu konstatovat, že došlo k podvodu, což mu umožňuje, aby uvedené potvrzení nepoužil.

Generální advokát v závěru stran právních důsledků zjištění podvodu zdůrazňuje, že pravomoc soudu hostitelského státu je omezena pouze na to, aby uvedené potvrzení nepoužil, a že zjištění podvodu může mít účinky pouze ve vztahu k příslušným orgánům tohoto členského státu.

UPOZORNĚNÍ: Soudní dvůr není stanoviskem generálního advokáta vázán. Úlohou generálních advokátů je zcela nezávisle navrhnout Soudnímu dvoru právní řešení věci, která jim je přidělena. Soudci Soudního dvora začínají nyní v uvedené věci rozhodovat. Rozsudek bude vydán později.

UPOZORNĚNÍ: Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce umožňuje soudům členských států, aby v rámci sporu, který projednávají, položily Soudnímu dvoru otázky týkající se výkladu práva Unie nebo platnosti aktu Unie. Soudní dvůr nerozhoduje ve sporu před vnitrostátním soudem. Vnitrostátní soud musí věc rozhodnout v souladu s rozhodnutím Soudního dvora. Toto rozhodnutí je stejně tak závazné pro ostatní vnitrostátní soudy, které případně budou projednávat podobný problém.

Neoficiální dokument pro potřeby sdělovacích prostředků, který nezavazuje Soudní dvůr.

Úplné znění stanoviska se na internetové stránce CURIA zveřejňuje v den, kdy je generální advokát přednesl.

Kontaktní osoba pro tisk: Balázs Lehoczki ☎ (+352) 4303 5499

Obrazové záznamy z přednesení stanoviska jsou dostupné na Europe by Satellite ☎ (+32) 2 2964106

www.curia.europa.eu